

ANTONI BOSCH-VECIANA

«La festa és celebrar el sentit del temps»

Diuen que Antoni Bosch-Veciana (Terrassa, 1951) de tan discret és el desconegut més famós de la filosofia catalana actual. A la Universitat Ramon Llull i com a director de la Secció de filosofia antiga a la Societat Catalana de Filosofia (IEC), rumia Plató i el platonisme i publica llibres sovint més apreciats a fora que a casa.

Amic del gran Pierre Hadot (el savi francès que va revolucionar la lectura del socratism i dels pensadors hel·lenístics) i de Giovanni Reale, Bosch-Veciana sembla el prototip del filòsof que viu en un món propi com si la modernitat l'enganyés.

Entrevista de Ramon Alcoberro

Darrerament ha presentat als Col·loquis de Vic un treball altament significatiu sobre el sentit de la festa i la filosofia. En parlem al jardí romàntic de l'Ateneu Barcelonès, un lloc que fa per ell, on el temps mateix sembla haver-se aturat.

—Antoni, perquè hi hagi “festa” de debò, a més d’alegria i ganes de trobar gent, cal un mite?

—Primer que res, cal observar que la comunitat no celebra tots els fets ni tots els esdeveniments sinó aquells que la *doten de sentit* i li reforcen els *ligams de pertinença*. La festa sempre és la celebració en el temps del *sentit* del temps.

—El sentit d’una festa està en el seu origen?

—La festa celebra *fets o esdeveniments*, recolzats en narracions, mítiques o no, que la comunitat que els celebra ha interpretat *des de sempre* com a fets o esdeveniments *fontals*, origen del sentit del temps i de la vida comunitària de tots els temps.

—Si hi ha festa hi ha temps i història...

—En la festa, el *temps*, prenyat de sentit, esdevé *història* en sentit ple. Només hi ha pròpiament *història* quan els fets i els esdeveniments prenen un relleu especial, un *sentit*, en el present. Sense una dada que l’ompli de sentit, el temps és tan sols *cronologia*. No hi ha festa si no hi ha cap *sentit* per compartir. Per això les festes celebren el temps perquè, llegint-lo carregat de sentit, el celebren

com a *història*. Els homes i els pobles celebren esdevenir *sentit* en la *història*.

—Ara tot i tothom vol ser lúdic. Li sembla que vivim temps “hiperfestius”. La festa s’ha diluït en la vida quotidiana?

—La crisi econòmica també és una crisi antropològica. Afecta tot l’home. L’atur deixa l’home deshumanitzat. El treball s’ha tornat més esclavitzador. No pas el de tothom, és cert. En el present nihilista s’està passant de la comprensió de la festa com a celebració del *sentit* del temps a la comprensió de la festa com a celebració de l’alliberament del treball nihilista. Per això sovint, la festa esdevé també nihilista, sense sentit: més aviat es torna gresca, sarau, orgia i bacanal. Alguns camps de batalla postfestius en són un bon testimoni. Encara, però, hi ha espais i temps on es poden celebrar comunitàriament festes amb sentit.

—Una tradició molt francesa d’interpretació de la festa l’equipara al desordre...

—Però si hi ha alguna cosa ben ordenada, litúrgicament ben ordenada, és la teatralitat, l’espectacularitat de la festa. La festa és un moment en què sovint es contravenen les normes. Per això hi és present la regulació. Les festes estan regulades en els seus espais (llocs apropiats on es determina la ubicació dels actes festius, etc.) i els seus temps (horaris cenyits per als actes festius, etc.).

—És inevitable que avui les festes siguin expressió de la cultura de masses? Penso en la Gay Pride de Barcelona, les nits blanques als museus, el Sonar...

—Les festes poden ser un moment de celebració de la identitat d’alguns grups (familiars o socials). Cal el reconeixement dels lligams de pertinença a un grup i per això fem festa. Però també hi ha festes que són o esdevenen un espai nihilista d’esbravament o, senzillament, de gresca creixent sense gairebé aturador. L’anonimat de les masses és un anonimat que sovint tendeix, per tal d’afirmar-se, a la transgressió. Cal

distingir entre “massa” i “comunitat”. Les comunitats que tenen com a tals el seu principi de pertinença ben estructurat tendeixen a fer celebracions més aviat amb sentit.

—Quin futur veu vostè a la festa religiosa?

—Deixi'm dir una obvietat: la festa religiosa està lligada a la religió. Una cosa és el caràcter estructural religiós de l'ésser humà i una altra —que hi va lligada— les concrecions d'aquest caràcter religiós en els diversos espais i temps d'una cultura determinada. Si la religió té a veure amb la relació profunda que l'home té amb tot, la religió té a veure directament amb el *sentit* i, per tant, amb la celebració del *sentit*. La festa religiosa té tant futur com futur té l'home i les comunitats humanes. Això no vol dir que les religions no hagin de *reactualitzar-se* necessàriament. Cal fer present ens els diversos espais i temps, i de manera

creativa, el *sentit* de les festes litúrgiques. La festa és *memorial* i, per tant, demana un *dinamisme reactualitzador*.

—La crisi de les festes més tradicionals és un símptoma del trencament dels lligams comunitaris?

—Més aviat veig una certa recuperació de les festes tradicionals, almenys a casa nostra, a Catalunya. Les escoles, els centres de secundària, els espais, els àmbits de trobada del jovent posen tot el seu esforç perquè sigui així. És cert que hi ha festes *noves* a casa nostra (per exemple, Halloween), que volen ocupar el lloc de determinades festes tradicionals (la castanyada). Curiosament és més laica la festa de la castanyada que el Halloween que, al cap i a la fi, vol dir ‘la vigília de Tots Sants’. Els lligams comunitaris no es trenquen. Senzillament es *reactualitzen*. I en un moment de canvi cultural com l'actual ens trobem amb moltes ofertes culturals diferents.

—S'està banalitzant la festa?

—La secularització de la societat occidental fa que la festa religiosa només sigui celebrada per una part (cada vegada més petita) de la societat. La comunitat política celebra (gairebé) les mateixes festes de manera secularitzada. Avui conviuen les festes religioses i les festes laiques. Avui s'ha banalitzat certament el *sentit* de la festa i s'han banalitzat les festes. Tanmateix, les comunitats, malgrat les forces nihilistes dels temps presents, tendeixen a servir-se d'elements de *resistència* per tal de frenar la destrucció dels seus lligams de pertinença al grup.

Amb tot, les festes pròpiament dites han de passar necessàriament per un *procés de reactualització* en què les comunitats rellegeixin i reelaborin el *sentit* de la festa i puguin *celebrar significativament el temps* perquè així podran disposar d'*història* i de *sentit de comunitat*. Això és un *afer de resistència* indefugible. ●